

УДК 349.2

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ТИМЧАСОВИХ ГРОМАДСЬКИХ РОБІТ ЯК ЗАХОДУ СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Роман ШАБАНОВ,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, господарського та трудового права юридичного факультету Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

SUMMARY

The legal description of temporary public works as a measure to promote employment is researched. Author argues that feature of temporary paid public works lies in the fact that they are able to quickly take the unemployed and other categories of unemployed people to work with a temporary nature, which has a strong focus public benefit, and thereby alleviate the situation in the labor market.

Key words: employment, labor market, temporary public works.

АНОТАЦІЯ

Досліджена правова характеристика тимчасових громадських робіт як заходу сприяння зайнятості населення. Аргументовано, що особливість оплачуваних громадських робіт полягає і в тому, що вони здатні швидко зайняти безробітних, інші категорії незайнятого населення на роботі тимчасового характеру, яка має яскраво виражену суспільно корисну спрямованість, і тим самим пом'якшити ситуацію на ринку праці.

Ключові слова: зайнятість населення, ринок праці, тимчасові громадські роботи.

Постановка проблеми. Можливості забезпечення більш адекватної ситуації на ринку праці під час додаткової мобілізації внутрішніх фінансових резервів для росту інвестицій, необхідних для збільшення числа продуктивних робочих місць (як на відбудовній основі, так і на основі створення нової роботи) у межах структурної перебудови економіки є основним завданням держави. Одним із засобів вирішення цієї проблеми також є створення роботи на базі оплачуваних громадських робіт. Так само міжнародні правові акти (Конвенція Міжнародної організації праці № 122 «Про політику у галузі зайнятості», Рекомендація Міжнародної організації праці № 276 «Про сприяння зайнятості та захист від безробіття») рекомендують оплачувати громадські роботи як засіб забезпечення тимчасової зайнятості населення.

Метою статті є дослідження тимчасових громадських робіт як заходу сприяння зайнятості населення.

Виклад основного матеріалу. Термін «громадський» означає явище, яке відбувається в суспільстві або стосується суспільства, пов'язане з ним та належить усій громаді, усьому суспільству [1, с. 174]. Також охарактеризувати вказану ознаку через поняття «громада» або як воно здебільшого використовується в правовій науці та законодавстві – «територіальна громада». На думку В.В. Медведчука, громада – це сплетіння соціальних відносин між людьми, які мають множинну загальних інтересів, потреб; це спільноти, що можуть найбільшою мірою забезпечити здійснення й задоволення цих інтересів і потреб [2]. М.П. Орзіх надав авторське визначення територіальної громади як нормативно-правової моделі самоорганізації населення з відповідними організаційними (управлінськими) структурами, здатними виражати, реалізовувати й захищати територіальний інтерес як права й законного інтересу місцевого самоврядування [3, с. 67]. Відповідно до Закону України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» територіальна громада – це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів декількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр [4].

У цьому сенсі О.В. Слюньков слушно зауважує, що оплачувані громадські роботи можуть проводитися як із метою надання соціальної підтримки незайнятому, але бажаному працювати населенню, так і з метою задоволення потреб організацій (територій) у виконанні робіт, які мають разовий або тимчасовий (сезонний) характер, а також робіт із реалізації цільових соціально-економічних програм, спрямованих на розвиток конкретної території (регіону), виходячи з необхідності та доцільності таких робіт [5, с. 29].

П.К. Кошелєв за призначенням виділяє три форми оплачуваних громадських робіт:

1) Громадські роботи, спрямовані насамперед на задоволення потреб організацій (територій) у виконанні разових або тимчасових робіт, які одержали статус «громадських».

2) Громадські роботи, спрямовані на ліквідацію сезонного безробіття – «відкладені громадські роботи».

3) Громадські роботи, спрямовані на ліквідацію масового, хронічного безробіття (у тому числі серед певних категорій громадян, які особливо потребують соціального захисту та мають труднощі в пошуку роботи): цільові, широкомасштабні громадські роботи [6, с. 57].

Отже, значення громадських робіт не вичерпується тією роллю, яку вони відіграють у боротьбі із циклічним, сезонним, масовим, хронічним безробіттям. Переважно за допомогою громадських робіт повинні виконуватися корисні для всього суспільства роботи, які інакше відсувалися б на невизначений час через відсутність або зацікавленість у їх виконанні, або необхідних засобів. Мабуть, саме ці дві функції – надання соціальної підтримки незайнятому, але бажаному працювати населенню, і задоволення потреб організацій (територій) у виконанні тимчасових робіт – підтверджують необхідність і доцільність розвитку громадських робіт як засобу сприяння зайнятості, а також пояснюють їх збереження в арсеналі засобів активної полі-

тики зайнятості навіть в умовах стабільності соціально-економічних систем.

Ознака тимчасовості громадських робіт говорить насамперед про обмеженість певним проміжком часу [7, с. 113]. Громадські роботи не можуть розглядатись як постійне місце роботи безробітних громадян. Основною метою громадських робіт у цьому сенсі є надання роботи безробітним саме в той період, коли ринок праці знаходиться в кризовому стані та не може запропонувати адекватну зайнятість громадянам, які не мають роботи, але бажають та готові її виконувати. Відповідно, з громадянами, зайнятими на громадських роботах укладається строковий трудовий договір згідно з положеннями ст. 23 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України). Єдиною особливістю строкових трудових договорів про участь у громадських роботах є те, що вони не можуть, відповідно до ст. 39-1 КЗпП України, бути трансформовані в договори на невизначений строк [8]. Як справедливо вказує С.О. Сільченко, строк дії цих договорів може лише подовжуватися за погодженням сторін до вирішення питання про працевлаштування особи на підходящу роботу. Якщо така робота з'явиться на тому ж підприємстві, де виконуються громадські роботи, строковий трудовий договір підлягає розірванню і працівник приймається за новим трудовим договором, хоча є можливість перевести працівника на постійну роботу. При цьому в наказі про переведення слід зазначити, що працівник переводиться саме на постійну роботу. Якщо ж він влаштований на роботу на інше підприємство, трудовий договір на участь у громадських роботах припиняється за п. 2 ст. 36 КЗпП України [9, с. 214].

Натомість ознака сплачуваності громадських робіт передбачає додержання того принципу, що за строковим трудовим договором, який укладає безробітний із роботодавцем, йому в обов'язковому порядку має виплачуватись заробітна плата як винагорода за виконану роботу.

Таким чином, особливість оплачуваних громадських робіт полягає і в тому, що вони здатні швидко зайняти безробітних, інші категорії незайнятого населення на роботі тимчасового характеру, яка має яскраво виражену суспільно корисну спрямованість, і тим самим пом'якшити ситуацію на ринку праці.

У Законі України «Про зайнятість населення» від 12 травня 2012 року [10] та Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 175 від 20 березня 2013 року [11], громадські роботи були визнані видом суспільно корисних оплачуваних робіт в інтересах територіальної громади, які організовуються для додаткового стимулювання мотивації до праці, матеріальної підтримки безробітних та інших категорій осіб і виконуються ними на добровільних засадах.

Як бачимо, окрім суспільної користі та матеріальної підтримки безробітних, у зазначеному законі була поставлена ще одна мета застосування цього засобу сприяння зайнятості населення – стимулювання мотивації до праці. У загальному розумінні мотивація – це сукупність мотивів, одиниць виміру мотивації, які під впливом об'єктивних та суб'єктивних чинників спрямовують людину здійснювати певні дії. Сутність зростання продуктивності, якості праці полягає в забезпечення мотивації персоналу, а сама мотивація є рушійною силою економічного прогресу. У сенсі ж участі громадян у тимчасових громадських роботах стимулювання мотивації до праці виступає й механізм психологічного відновлення позитивного відношення до

самого процесу праці, негативне ставлення до якого може виникнути через застійне безробіття.

Також важливим положенням наведеного визначення є окреслення добровільності участі в тимчасових роботах, що означає відсутність ризику в безробітній особі знаття з обліку в Державній службі зайнятості України в разі відмови від участі від робіт цього виду. Однак це не стосується безробітних, які не мають професії або працювали на роботах, що не потребують спеціальної підготовки, та зареєстровані в територіальному органі більше як шість місяців, для яких підходящою роботою також є участь у громадських роботах та інших роботах тимчасового характеру, тривалість яких перевищує один місяць. Для осіб, які бажають відновити трудову діяльність після тривалої (більше як 12 місяців) перерви (крім осіб, яким до досягнення встановленого ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійного віку залишилося два і менше роки), підходящою роботою також є участь у громадських та інших роботах тимчасового характеру, які відповідають їх освіті, професії (спеціальності), професійному досвіду, зокрема за спорідненими професіями. Відповідно, у разі дворазової відмови цих осіб від участі в тимчасових громадських роботах, вони будуть зняті з реєстрації в Державній службі зайнятості України та втратять право на матеріальну допомогу з безробіття.

На мій погляд, таке положення обмежує не стільки право громадян на зайнятість, скільки право на працю, адже фактично примушує безробітного укласти трудовий договір чи залишитись без засобів до існування. Тому означені норми мають бути виключені із чинного законодавства як такі, що суперечать проголошеному принципу добровільності праці, зокрема щодо участі громадян у тимчасових громадських роботах.

Частина 3 ст. 31 Закону України «Про зайнятість населення» розкриває критерії поділу тимчасових громадських робіт на такі види: 1) мають тимчасовий характер і для їх організації не можуть бути використані постійні робочі місця та вакансії; 2) можуть виконуватися на умовах неповного робочого дня; 3) мають економічну, соціальну та екологічну користь для регіону; 4) надають можливість тимчасового працевлаштування безробітних на роботи, що не потребують додаткової спеціальної, освітньої та кваліфікаційної підготовки [10].

Звідси можна виокремити ще декілька ознак тимчасових громадських робіт.

По-перше, тимчасові громадські роботи потребують створення на підприємствах вакансій спеціальних вакансій, призначених саме цьому виду робіт. Так, роботодавці подають територіальним органам інформацію про потребу в робочій силі для укомплектування тимчасових робочих місць. Наприклад, відповідно до Рішення Виконавчого комітету Харківської міської ради Харківської області від 12 лютого 2014 року № 62 «Про організацію громадських та інших робіт тимчасового характеру в 2014 році» зафіксований перелік організацій міста Харкова, на яких планується створити робочі місця для організації громадських та інших робіт тимчасового характеру для безробітних на 2014 рік. Варто констатувати, що, на жаль, у харківському регіоні намічена кількість створення вакансій для організації громадських робіт тимчасового характеру скоротилась порівняно з 1 666 в 2013 році [12] до 76 в 2014 році [13].

Означена ситуація, на мій погляд, склалась через те, що відповідно до чинного законодавства програми у сфері організації тимчасових громадських робіт розробляються

лише на місцевому рівні. Натомість практика закордонних країн свідчить, що соціально-економічний ефект у масштабі країни від суспільних робіт залежить від того, як добре вони організовані на національному рівні. Для цього потрібний аналітичний і координаційний центр у керівній структурі Державної служби зайнятості, яка має підтримувати регулярні відносини з регіональними та територіальними органами служби зайнятості. Останні мають бути тісно пов'язані з різними органами державної влади й управління, що видають організацією громадських робіт, з конкретними підприємствами та роботодавцями. Інакше кажучи, мова повинна йти про створення своєрідної загальнонаціональної системи організації тимчасових громадських робіт не тільки в межах самої служби зайнятості, а й з охопленням сторонніх органів і підприємств, наявності прямих і зворотних зв'язків.

Окрім того, потрібні й спеціальні програми створення вакансій для тимчасових громадських робіт щодо певних категорій соціально вразливих верств населення (молоді, жінок із дітьми, інвалідів тощо) з урахуванням особливостей кожного (як на загальнонаціональному, так і місцевому рівнях). Крім того, бажано використати досвід розвинених країн, де успішно функціонують комплексні та спеціалізовані програми. Наприклад, «Спеціальна система тимчасової зайнятості» (Бельгія) передбачає надання роботи зареєстрованим безробітним у державному секторі, «Програма місцевої ініціативи» (Канада) містить проекти суспільних робіт у сфері комунально-побутових послуг тощо.

Слід зауважити, що суттєве значення під час створення вакансій для тимчасових громадських робіт має і наявність належного фінансування. Згідно із ч. 6 ст. 31 Закону України «Про зайнятість населення» та Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру фінансування організації громадських робіт здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів, роботодавців та інших не заборонених законодавством джерел шляхом їх спрямування на оплату основної та додаткової заробітної плати осіб; сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, зокрема в період тимчасової непрацездатності в межах дії строкового трудового договору; оплату перших п'яти днів тимчасової непрацездатності в межах дії строкового трудового договору; оплату проїзду в межах регіону до місця виконання робіт та у зворотному напрямку осіб, які беруть участь у громадських роботах; оплату медичного та наркологічного огляду (у разі потреби); придбання малоцінних необоротних матеріальних активів, господарських матеріалів, малоцінних та швидкозношувальних предметів, їх ремонт та обслуговування.

Витрати з оплати праці та нарахування єдиного внеску сумарно повинні становити не менш 80 відсотків загальної суми, зазначеної в кошторисі витрат із фінансування організації громадських робіт.

Фінансування організації громадських робіт, до яких залучаються зареєстровані безробітні та (або) працівники, які втратили частину заробітної плати, здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів та коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття рівними частинами пропорційно сумі витрат на їх організацію.

Практика свідчить, що «інші не заборонені законодавством джерела» фінансування тимчасових громадських робіт не застосовуються. У Харківській області в 2014 році на організацію та проведення громадських робіт виділено 5,6 млн грн., що є кращим результатом в Україні і майже

на 1 млн грн. перевищує минулорічний показник. Загалом у Харківській області в цьому році тимчасовою роботою було забезпечено більше 15 тис. осіб. З них майже 5 тисяч безробітних працювали за рахунок коштів місцевих бюджетів та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, більше 10 тисяч людей працювали за рахунок роботодавців [14].

Натомість у країнах із розвиненою ринковою економікою практикуються два основних джерела фінансування тимчасових громадських робіт: податки та позики. Позики використовуються в основному в періоди економічних ускладнень, оскільки збільшення податків може погіршити економічне становище та стимули розвитку підприємств. Позики здійснюються як у населення, так і держави. В останньому випадку кошти на громадські роботи виділяються на порівняно пільгових умовах. Це дозволяє державі ефективно впливати на стан ринку праці і такий вплив тим сильніше, чим більше розрив між відсотком виплачуванню державою за видану позику, і відсотком, який державі виплачують підприємства, які використовують громадські роботи.

По-друге, на тимчасових громадських роботах, окрім зареєстрованих безробітних та осіб, які шукають роботу, можуть бути задіяні частково безробітні особи на умовах сумісництва та неповного робочого дня. Так, працівники в разі втрати ними частини заробітної плати внаслідок вимушеного скорочення до 50 відсотків передбаченої законодавством тривалості робочого часу у зв'язку із зупиненням (скороченням) виробництва продукції мають право без припинення трудових відносин на участь у громадських роботах, у тому числі тих, що оплачуються за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, у межах строку зупинення (скорочення) виробництва (ч. 7 ст. 31 Закону України «Про зайнятість населення»).

По-третє, розкрите розуміння суспільно корисної мети тимчасових громадських робіт, які мають принести економічну, соціальну та екологічну користь.

По-четверте, тимчасові громадські роботи, як правило, не потребують попередньої професійної підготовки.

Наприклад, згідно з Рішенням Виконавчого комітету Харківської міської ради Харківської області від 12 лютого 2014 року № 62 «Про організацію громадських та інших робіт тимчасового характеру в 2014 році» до видів робіт, які можуть застосовуватися для організації оплачуваних громадських робіт у 2014 році, віднесені роботи в таких видах господарської діяльності: промисловість, будівництво, транспорт і зв'язок, торгівля і громадське харчування, побутове обслуговування населення, культура, мистецтво, охорона здоров'я, освіта та соціальний захист [13].

Якщо виходити з розширеного змісту вищенаведеного переліку, на громадських роботах тимчасового характеру переважно передбачається виконання робіт, які не потребують високої кваліфікації. Хоча, як вказує В.В. Гончаров, у зарубіжних країнах на громадських роботах досить широко застосовується праця інтелігенції, причому найчастіше без проходження перекваліфікації. Громадяни з вищою освітою приймаються на посади керівників різних ділянок громадських робіт, включаються до складу дослідницьких груп, працюють в органах освіти, охорони здоров'я тощо [15, с. 44]. Якщо ж керуватися діючим переліком основних видів громадських робіт, то харківській безробітній інтелігенції може бути запропонована тільки некваліфікована робота. На моє переконання, у чинному законодавстві

має бути закріплений чіткий перелік сфер діяльності та конкретних видів громадських робіт, поділених на категорії залежно від затребування чи наявності в особи кваліфікації.

Відповідно до Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру організація і проведення громадських робіт здійснюються на підставі договору про організацію громадських робіт та фінансування їх організації (примірна форма договору затверджується Мінсоцполітики України), який укладається між територіальним органом і роботодавцем згідно з рішенням місцевого органу влади, на строк у межах відповідного бюджетного періоду. У разі, коли роботодавцем є місцевий орган влади, зазначений договір укладається між місцевим органом влади і територіальним органом. У договорі про організацію громадських робіт та фінансування їх організації обов'язково зазначаються права та обов'язки сторін, відповідальність сторін, порядок фінансування організації громадських робіт, порядок внесення змін та умови розірвання, припинення договору. У договорі про організацію громадських робіт та фінансування їх організації, до яких залучаються зареєстровані безробітні та (або) працівники, які втратили частину заробітної плати, обов'язково визначаються, зокрема, право територіального органу проводити перевірку цільового використання коштів, що спрямовуються на фінансування організації таких громадських робіт, та обов'язок роботодавця надавати під час такої перевірки необхідні документи і пояснення, а в разі виявлення факту нецільового використання коштів – повернути суму, використану не за призначенням, з урахуванням індексації на рівень інфляції. Невід'ємною частиною договору про організацію громадських робіт та фінансування їх організації є кошторис витрат із фінансування організації громадських робіт – фінансовий план використання коштів на організацію громадських робіт із визначенням обсягу та напрямів їх використання.

У строки, визначені в договорі про організацію громадських робіт та фінансування їх організації, роботодавець надає територіальному органу довідку про виконання громадських робіт особами, направленими територіальним органом. Роботодавець не вправі відмовляти особам, направленим органами Державної служби зайнятості, у прийомі на тимчасові громадські роботи.

У свою чергу відносини між роботодавцем та особою, направленою на громадські роботи, встановлюються на підставі строкового трудового договору, який згідно із ч. 4 ст. 31 Закону України «Про зайнятість населення» укладається на строк, що сумарно протягом року не може перевищувати 180 календарних днів. Варто відзначити, що такий трудовий договір не може бути укладений щодо робіт, пов'язаних із ризиком для життя, відповідно до Переліку робіт із підвищеною небезпекою, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці України від 26 січня 2005 року № 15.

Отже, відносини сторін, які беруть участь в організації та проведенні робіт, мають трьохсторонній характер та регламентуються договорами, що укладають між службою зайнятості та місцевим органом виконавчої влади; службою зайнятості та підприємствами регіону; підприємствами та громадянами.

На осіб, які беруть участь у громадських роботах, поширюються державні соціальні гарантії, передбачені законодавством про працю та зайнятість населення і загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Оплата праці

таких осіб здійснюється за фактично виконану роботу в розмірі, що не може бути меншим ніж мінімальний розмір заробітної плати, та відповідно до положень угоди. На мій погляд, враховуючи принцип рівної оплати за рівну працю, розмір оплати праці осіб, які беруть участь у тимчасових громадських роботах, не може бути меншою ніж заробітна плата в постійних працівників роботодавця за таку ж роботу або середня заробітна плата, яка склалася в регіоні, за виконання робіт певного виду.

Про участь осіб у таких роботах роботодавці вносять записи до трудових книжок відповідно до законодавства про працю, а період участі зареєстрованих безробітних у громадських роботах зараховується до страхового стажу в разі подальшої їх реєстрації або перереєстрації.

Зареєстрований безробітний зобов'язаний відвідати територіальний орган протягом 14 робочих днів після закінчення строкового трудового договору. У разі невідвідання зареєстрованим безробітним територіального органу в установленний строк реєстрація безробітного в зазначеному органі припиняється.

Слід зауважити, що законодавець чітко не визначився з позицією щодо продовження виплати допомоги з безробіття не період участі в тимчасових громадських роботах. Однак у ч. 9 ст. 31 Закону України «Про зайнятість населення» зазначається, що безробітним, які брали участь у виконанні громадських або інших робіт тимчасового характеру, після виконання таких робіт продовжується виплата допомоги по безробіттю в розмірах і в строки, встановлені законодавством. Тобто можна констатувати, що виплата допомоги з безробіття на період участі в тимчасових громадських роботах припиняється.

Висновки. Основними ж відмітними характеристиками тимчасових громадських робіт як засобу сприяння зайнятості є суспільно корисна спрямованість робіт, яка сприяє не тільки прямому, але й непрямому збільшенню зайнятості (громадські роботи через розвиток соціальної та виробничої інфраструктури стимулюють створення постійних вакансій); створення роботи винятково з метою працевлаштування незайнятих, але бажаних працювати громадян, які за різними причинами не можуть знайти іншу оплачувану роботу; договірний характер відносин між всіма учасниками процесу організації та проведення громадських робіт; тимчасовий характер зайнятості (протягом періоду дії строкового трудового договору або до працевлаштування на постійну роботу); неодмінна участь органів Державної служби зайнятості в організації та проведенні тимчасових громадських робіт.

Список використаної літератури

1. Словник української мови : в 11 т. – К. : Наукова думка, 1971– . . Т. 2 : Г–Ж. – 1971. – 552 с.
2. Медведчук В.В. Місцеве самоврядування і як його доцільно організувати в Україні / В.В. Медведчук // Урядовий кур'єр. – 1995. – 28 грудня.
3. Орзих М.П. Концепція правового статусу самоврядних територій і органів місцевого самоврядування / М.П. Орзих // Місцеве та регіональне самоврядування України. – Вип. 1–2 (10–11). – К., 1995. – С. 67–75.
4. Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
5. Рамоиенкова Г.М. О роли общественных работ в смягчении ситуации на рынке труда / Г.М. Рамоиенкова, А.В. Слюнчков // Труд и бизнес в современном обществе: межвузовский

сборник научных статей. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 1999. – С. 26–33.

6. Кошелев П.К. Оплачиваемые общественные работы как фактор снижения напряженности на региональных рынках труда : дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.07 / П.К. Кошелев. – СПб., 1999. – 221 с.

7. Словник української мови : в 11 т. – К. : Наукова думка, 1979– . – Т. 10. – 1979. – 658 с.

8. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII // відомості Верховної Ради України. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375.

9. Сільченко С.О. Трудовий договір при виконанні громадських оплачуваних робіт / С.О. Сільченко // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – № 4. – С. 212–218.

10. Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року № 5067-VI // Голос України. – 18.02.2012. – № 153–154.

11. Постанова Кабінету Міністрів України № 175 від 20 березня 2013 р. «Про затвердження Порядку організації

громадських та інших робіт тимчасового характеру, затвердженому» // Офіційний вісник України. – 2013. – № 23. – Ст. 776.

12. Рішення Виконавчого комітету Харківської міської ради Харківської області від 26.12.2012 р. № 833 «Про організацію громадських та інших робіт тимчасового характеру у 2013 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reestr.tk/617843>.

13. Рішення Виконавчого комітету Харківської міської ради Харківської області від 12.02.2014 р. № 62 «Про організацію громадських та інших робіт тимчасового характеру у 2014 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reestr.tk/631614>.

14. Майже 6 млн. грн. виділено цього року в Харківській області для організації та проведення громадських робіт (15 серпня 2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kharkivoda.gov.ua/uk/news/view/id/23198>.

15. Гончаров В. Общественные работы: зарубежный опыт / В. Гончаров, В. Букин // Социалистический труд. – 1991. – № 2. – С. 42–44.

